

Lászlóffy Csaba

Tankok, bankok...

Mikor s mitől természetes egy költői reflex?

Egy szűk emberöltő választja el őket.

Az egyik erdélyi költő ifjú korában, átélve az ötvenhatos forradalom napjait, Budapest ostromát, még úgy fogalmazott volt, hogy:

„egyedül voltunk, egyedül éltünk (...)
magyarok – voltunk”

– az életüket kockáztató s föláldozó pesti srácokat látva maga előtt, akik „Molotov-koktéllal” lötték ki a rombolást és halált hozó ellenséges orosz tankokat. A kollektív érzésből fakadt – nem csupán korosztályának – természetes költői reakciója.

Akkor a krónikás vers szerint: „köd volt és statárium” („Egy nemzet tüdőgyulladása fött a ködben.”) Ma legfeljebb csak köd van.

Egy (ugyancsak kolozsvári) ifjú poéta ma ilyen – az idézett versmotívummal rokonítható – sorokkal lep meg:

„Ki Molotov Coctailt dobott egy bankra
karján a nővel majd wiskyt ivott...”

A koktélt is nagybetűs szimbólummá növesztő robbantóanyag szerepe itt más – ráadásul az idegen szóalak hibás: hiányzik belőle a *k* betű; no meg a *h* nélküli whiskey (kicsire nem adunk!) –; nyilvánvaló: a Molotov-koktél rendeltetése gyökeres változáson ment át. Akárcsak a költői szereptől elválaszthatatlan tudat. Jóllehet, a demokráciában forgolódó ifjúnak is oka van a panaszra, ki is mondja, hogy: „Alul maradtam minden csatában”. Nem kétséges, hogy a kanonizálásra érdemesült, azóta idős költővel ellentétben: másmilyen – semmiképpen sem nemzeti vagy akár tágabb értelemben vett közösségi, társadalmi (emberi?) – küzdelemre gondol. Más, lezserebb „kánonokat” követ, hiszen a mai magyar irodalom fejlődését (ha van ilyen egyáltalán) irányító kritikusok ítélete még (már) a klasszikus költői életműveket is megkérdőjelezi manapság („Talán nem árt arra emlékeztetni magunkat, mennyire bizonyosnak vélték mintegy három évtizeddel ezelőtt a magyar irodalmárok Illyés (Gyula), Németh László, Juhász Ferenc s Nagy László egyes alkotásainak maradandóságát.” *Kánon és kanonizáció*. Csokonai Kiadó, 2003.) A húsz évét betöltő ifjú poétát ezek után nyilván nem az irodalomórakon idealizált hivatásérzés vagy pláne holmi helyírás izgatja; a gátlástalan kritikai nagyképűség figyelemfelkeltéséhez másfajta nagyotmondásra van szükség, mint amilyen a középiskolai hagyományokat éltető-továbbvivő nagy alkotókról elhangzott... Eljátszadozik hát a gondolattal – mit számít, hogy előtte itt kísértetidők voltak s az „öt-

venhatos” előd mégis maradt –, ő bevallja, miszerint (belső szükség, vagy divat?): „Más tájra hívnak s mennem tovább / Taszít minden elhagynom e helyet”.

A líra azóta (a magyar költészetet is beleértve) sok kitérőn, változáson esett át; ezúttal azonban ne a formai jegyekre s a „költői póz” metamorfózisaira gondoljunk, hanem a környező anyagi és eszmevilág (f)elszabadító – vagy inkább (a luciferi csábító erővel asszociálható: elszabadult?) – hatására.

A tankok reális veszélye nálunk, úgy néz ki, elmúlt. Kérdés: mivel, mennyi veszéllyel jár a bankok hódítása?

A megénekelte pesti srácok és ifjú krónikás társuk ötven évvel ezelőtt nemet mondtak az agymosásra, amibe néha még „a kiművelt emberfők is beleszédültek”. (L. A.)

Mikorra tehető vajon egy újabb agymosás ideje?

Magolcsay Nagy Gábor

gesztenyés

közöttünk

az ördög köröz
kitárulva
éjfélponton

a gravitáció
nem növekszik
nincs szoknyád

a gesztenyésben

vénusz agyában
falloszrím
lábaid között

nincs tekinteted
nincsen szavad
nincs kereszted

foganni tanul a magány